

SUMMARY

The author focuses on the topical issues of strengthening staff capacity of historical science and higher history education since the early 1960's. to mid-1980s. The article deals with the official documents of the party and

state authorities. Based on statistics forms and results of training of the teaching staff of historians are analyzed. The dynamics of these defence in higher school of Belarus in the period is shown.

Паступіў у рэдакцыю 27.02.2013 г.

УДК 94(476):81'272«1937/1939»

М.К. Альховік,

аспірант кафедры гісторыі Беларусі новага і навейшага часу БДУ

ПАЛІТЫКА КІРАЎНІЦТВА БССР У МОЎНЫМ ПЫТАННІ (1937–1939 гг.)

Моўная палітыка партыйна-савецкага кіраўніцтва канца 1930-х гг. стала аб'ектам даследавання яшчэ ў савецкі перыяд [1–2]. У апошні час моўная палітыка бальшавікоў у адносінах польскага, яўрэйскага, латышкага і насельніцтва іншых нацыянальнасцей знайшла адлюстраванне і асэнсаванне ў дысертацыях В.М. Жука «Польская нацыянальная меншасць у БССР», А.Л. Дзядзінкіна «Нацыянальная палітыка савецкай улады ў лістападзе 1917 – верасні 1939 г. (на прыкладзе Віцебшчыны)», у кнігах і артыкулах беларускіх і замежных даследчыкаў [3–4].

У дадзеным артыкуле галоўная ўвага звернута на тыя моманты моўнай палітыкі, што яшчэ не атрымалі належнага асвятлення і асэнсавання ў айчыннай і замежнай гістарыяграфіі. Вывучэнне ўсіх аспектаў супярэчлівай нацыянальнай палітыкі канца 1930-х гг. дазволіць адказаць на пытанне аб яе сутнасці і накіраванасці.

Агульны напрамак палітыкі савецкай улады ў моўным пытанні ў 1937–1939 гг. У канцы 1930-х гг. партыйна-савецкае кіраўніцтва БССР прыступіла да рэалізацыі лініі ЦК УКП(б) і СНК СССР, накіраванай на асіміляцыю нацыянальных меншасцей БССР і згортванне палітыкі беларусізацыі. Выпрацоўка канцэпцыі новай палітыкі і практычных мерапрыемстваў партыйна-дзяржаўных органаў па нацыянальным пытанні ў 1937–1939 гг. адбывалася на пасяджэннях Бюро ЦК КП(б)Б, пленумах ЦК КП(б)Б і з'ездах КП(б)Б у поўнай адпаведнасці з указаннямі ЦК УКП(б) і СНК СССР. У справе фарміравання канцэпцыі нацыянальнай палітыкі пазіцыя радавых камуністаў, савецкіх работнікаў, прадстаўнікоў інтэлігенцыі і грамадскіх арганізацый, а таксама здабыткі папярэдняй нацыянальнай палітыкі не мелі практычна ніякага значэння.

Верхняй храналагічнай мяжой перыяду з'яўляецца перапіс насельніцтва, праведзены ў студзені 1937 г., падчас якога савецкая ўлада шырока папулярызавала беларускую мову і культуру. З гэтага часу ў БССР праводзілася выключна асіміляцыйная палітыка, і адзінай

этнічнай супольнасцю, аб якой клапацілася партыйна-дзяржаўнае кіраўніцтва, з'яўлялася руская. Гэта лінія ў нацыянальным будаўніцтве часткова змянілася толькі пасля далучэння Заходняй Беларусі да БССР, што і з'яўляецца ніжняй храналагічнай мяжой.

Палітыка ў адносінах да беларускай мовы. На XVI з'ездзе КП(б)Б (праходзіў 10–19 чэрвеня 1937 г.) у абарону палітыкі беларусізацыі выступілі толькі дэлегат з Оршы С.Ц. Хаўкін і першы сакратар ЦК КП(б)Б В.Ф. Шаранговіч. Яны фактычна прызналі невыкананне на ўсіх узроўнях улады і кіравання нават тых фармальных і павярхоўных пастановаў па беларусізацыі, якія былі прыняты ў сярэдзіне 1930-х гг. І тым не менш у рэзалюцыях XVI з'езда КП(б)Б пытанні моўнай палітыкі не былі адлюстраваны [5, л. 149].

На задавальненне этнакультурных патрэб беларускага насельніцтва павінна было паўплываць рашэнне задач, вызначаных першым сакратаром ЦК КП(б)Б П.К. Панамарэнка ў запісцы на імя І.В. Сталіна «Аб беларускай мове, літаратуры і пісьменніках», якая датуецца 21 лістапада 1938 г. Па-першае, П.К. Панамарэнка адзначыў неабходнасць карэннага набліжэння беларускага правапісу, граматыкі і лексікі, быццам бы скажоных «у нацыяналістычным духу», да рускай мовы. Гэта прапанова была ў рэчышчы кампаніі па русіфікацыі ўкраінскай мовы, ініцыяванай газетай «Правда» ў 1937 г. У выніку, у 1938–1941 гг. у перыядычных выданнях быў надрукаваны шэраг праектаў беларускага правапісу, аўтары якіх спаборнічалі ў справе збліжэння беларускай мовы з рускай. Па-другое, у рэспубліцы планавалася павялічыць колькасць рускіх школ, але за кошт новых, бо «рэарганізацыя некаторага ліку беларускіх школ у рускія, хоць і з'яўляецца практычна мэтазгоднай, але палітычна недапушчальнай». П.К. Панамарэнка таксама адзначаў, што толькі рускія кнігі і часопісы карыстаюцца папулярнасцю ў беларускага насельніцтва, з чаго лагічна паўставала задача павелічэння рускамоўнай друкаванай прадукцыі ў БССР [6, л. 25].

У 1937–1938 г. газеты «Советская Белоруссия», «Звезда» і інш. атрымалі шмат паведамленняў з месц аб спыненні выкладання беларускай мовы і літаратуры ў школах, аб выкладанні ў беларускіх школах на рускай мове [7, с. 3]. Такія з’явы кваліфікаваліся як не звязаныя з «дзеясцю варожых элементаў» асобныя недахопы. 1937/1938 навучальны год у школе прайшоў без падручнікаў па беларускай мове, а першае паўгоддзе – без падручнікаў па беларускай літаратуры. У той жа час НКУС БССР выявіў, што існуе «нездоровая тэндэнцыя з боку настаўнікаў беларускай мовы (асабліва на перыферыі) пакідаць сваю спецыяльнасць і пераключацца на работу на рускай мове» [8, л. 8]. Напрыклад, праверка работы Мінскага педінстытута ўвосень 1938 г. паказала, што ўвесь прафесарска-выкладчыцкі састаў чытаў лекцыі «ў беларускай навучальнай установе на рускай мове». Гэта змушала тых, хто заканчваў інстытут, авалодваць беларускай мовай толькі на практычнай рабоце ў школе. Але ніякіх мерапрыемстваў па выпраўленні становішча не было зроблена [9, л. 60].

У той час, калі насельніцтва актыўна змушалася да авалодвання рускай мовай (у школе, арміі і дзяржаўных установах), кіруючыя работнікі былі вызвалены ад абавязкаў вывучэння беларускай мовы. На IV Пленуме ЦК КП(б) Б (25–27 студзеня 1939 г.) П.К. Панамарэнка адзначыў, што сакратар Віцебскага абкама КП(б)Б І.А. Стулаў можа выкарыстоўваць паслугі перакладчыка з рускай мовы на беларускую для цэнзуравання артыкулаў у мясцовай прэсе [10, л. 369]. У 1931 г. Віцебскі ГК КП(б)Б аб’явіў партыйнаму работніку С.М. Недліну вымову за няведанне беларускай мовы. 28 сакавіка 1939 г. Бюро ЦК КП(б)Б зняло гэту вымову, як аб’яўленую «контррэвалюцыйнымі нацыяналістычнымі элементамі» і зрабіла заўвагу Віцебскаму РК КП(б)Б за ўнясенне вымовы ў новыя партыйныя дакументы ў 1939 г. [11, л. 52 зв.] На беларускім радзіё практычна ўсе дыктары дапускалі хібы і скажэнні ў вымаўленні слоў і пабудове сказаў на беларускай мове [12, с. 4].

І тым не менш на беларускай мове выдаваліся ўсе абласныя, раённыя газеты, а таксама большасць рэспубліканскіх газет («Звезда», «Чырвоная змена», «Піянер Беларусі», «Літаратура і мастацтва», «Чырвоны фронт», «Фотагазета») і часопісаў («Бальшавік Беларусі», «Збор законаў урада БССР», «Іскры Ільіча», «Летапіс беларускага друку», «Полымя рэвалюцыі», «Работніца і калгасніца Беларусі»).

Палітыка ў адносінах да рускай мовы. З 1933 г. кіраўніцтва ССРСР пільна сачыла за становішчам рускай мовы ў БССР. Справай палітычнай важнасці сталі, у прыватнасці, выкладанне рускай мовы і літаратуры ў навучальных установах, а таксама задавальненне імкнення

прадстаўнікоў розных нацыянальнасцей да атрымання адукацыі на рускай мове. У 1937 г. выявілася, што, паводле вучэбнага плана, на рускую мову ў школах і ВНУ БССР было адведзена менш гадзін, чым на замежную, і гэта быццам бы «спараджала нездаровыя настроі». З мэтай ліквідацыі гэтага недахопу руская мова ва ўсіх школах БССР уведзілася з 2 класа. На яе вывучэнне ў беларускай сярэдняй школе адводзілася 1720–1734 гадавыя вучэбныя гадзіны. І ўсё ж у 1937/1938 навучальным годзе партыйна-дзяржаўнае кіраўніцтва так і не здолела дамагчыся павышэння паспяховасці навучэнцаў беларускіх школ па рускай мове і якасці выкладання прадмета [13, с. 3].

13 сакавіка 1938 года ЦК УКП(б) і СНК ССРСР прынялі пастанову «Аб абавязковым вывучэнні рускай мовы ў школах нацыянальных рэспублік і абласцей». 5 красавіка 1938 г. аналагічную пастанову прынялі ЦК КП(б)Б і СНК БССР. Было ўстаноўлена, што выкладанне рускай мовы ў школах БССР было пастаўлена нездавальняюча ў сувязі з падрыўной работай «трацкіска-бухарынскіх і буржуазна-нацыяналістычных элементаў», што быццам бы імкнуліся «сарваць правядзенне ленінска-сталінскай нацыянальнай палітыкі і падарваць братэрскае адзінства народаў ССРСР з рускім народам» [14, л. 22]. Наркам асветы БССР быў абавязаны забяспечыць навучальныя ўстановы кваліфікаванымі выкладчыкамі, стварыць аспірантуру для падрыхтоўкі з нацыянальных кадраў навуковых работнікаў у галіне рускай мовы (пры Мінскім, Магілёўскім, Гомельскім педінстытутах), адкрыць 3-гадовыя аддзяленні беларускай і рускай моў і літаратуры пры БДУ.

XVII з’езд КП(б)Б (праходзіў 10–18 чэрвеня 1938 г.) абавязаў ЦК КП(б)Б, абкамы і ўсе партыйныя арганізацыі рэспублікі ўзмацніць вывучэнне рускай мовы, а вырашэнне пытанняў далейшага развіцця беларускай мовы звязаў выключна з «ліквідацыяй наступстваў шкодніцтва ў галіне літаратурнай мовы і выкладання літаратуры». Народны камісарыят асветы БССР у другім паўгоддзі 1938/1939 навуч. года адкрыў кароткатэрміновыя курсы па падрыхтоўцы выкладчыкаў рускай мовы. І ўсё ж пісьменнасць выпускнікоў заставалася надзвычай нізкай. Многія студэнты літфака Настаўніцкага інстытута (Мінск) у кантрольных работах па рускай мове дапускалі па 20 памылак. У Мінскім педагагічным вучылішчы са 158 выпускнікоў ніхто не напісаў апошнюю кантрольную работу на «выдатна», а 42 чалавекі (27 %) – напісалі на «дрэнна» [15, с. 3].

29 студзеня 1939 г. актыў Наркама асветы БССР звярнуўся да настаўнікаў і работнікаў народнай адукацыі з заклікам стварыць усе неабходныя ўмовы «для выдатнага выкладання рускай мовы ў беларускай школе», указаўшы

«на неабходнасць праяўлення максімуму ініцыятывы і рашучай барацьбы па ачышчэнні беларускай мовы ад архаізмаў, анахранізмаў, паланізмаў» [16, с. 3].

У маі 1939 г. была выдадзена пастанова СНК БССР «Аб стане выкладання рускай мовы ў беларускіх школах». У шматлікіх школах БССР паспяховасць па рускай мове была нездавальняючай, большасць настаўнікаў рускай мовы не мелі адпаведнай адукацыі, метадычнае кіраўніцтва з боку органаў асветы было недастатковым, адсутнічалі метадычныя дапаможнікі, многія падручнікі і праграмы па рускай мове, якія б улічвалі асаблівасці выкладання рускай мовы ў беларускіх школах, кепска папулярываліся вопыт і пастаноўка работы лепшых педагогаў рускай мовы і літаратуры [17, л. 128].

Доля рускамоўнай друкаванай прадукцыі ў рэспубліцы імкліва павялічвалася. За забеспячэнне БССР літаратурай, якая выдавалася цэнтральнымі выдавецтвамі на рускай мове, адказвала Беларускае аддзяленне Кнігагандлёвага аб'яднання дзяржаўных выдавецтваў, Галоўнае ўпраўленне мясцовым гандлем, Белкаапсаюз, Бібкалектар народнага камісарыята асветы БССР і Ваенна-кніжная сетка. Беларускаю, рускую і яўрэйскую кніжную прадукцыю выдавала і рэалізоўвала Беларускае дзяржаўнае выдавецтва.

1 кастрычніка 1937 г. пастановай ЦК УКП (б) газета «Рабочий» была перайменавана ў газету «Советская Белоруссия». Выданне пачало выходзіць штодня, тыраж павялічваўся да 20 тыс. экз., а кола пытанняў пашырылася. Газета становілася агульнанацыянальным выданнем. У 1938 г. ЦК УКП(б) прыняло рашэнне аб пачатку выпуску рэспубліканскай камсамольскай газеты «Сталинская молодежь» тыражом у 15 тыс. экз. і перыяднасцю 15 нумароў у месяц. На рускай мове выдаваліся таксама транспартныя газеты – «Железнодорожник Белоруссии», «Белорусский форватер» і часопіс «Медицинский журнал БССР».

Палітыка ў адносінах да польскай мовы і мовы ідыш. У 1937 г. працэс ліквідацыі культурна-моўных асяродкаў нацыянальных меншасцей, які распачаўся ў 1934 г., прыняў незваротны характар. Былі ліквідаваны Дзяржынскі польскі раён, польскія нацыянальныя сельсаветы, школы і хаты-чытальні, дзіцячыя сады, польскія аддзяленні Мінскага педінстытута, мінскага рабфака, быццам бы створаныя з мэтай паланізацыі беларускага насельніцтва. У той жа час пры ліквідацыі яўрэйскіх саветаў Прэзідыум ЦВК БССР заклікаў райвыканкамы БССР да абслугоўвання яўрэйскага насельніцтва на яго роднай мове. У 1938–1939 гг. скасаванне нацыянальных сельскіх саветаў адбывалася ў рэчышчы змен адміністрацыйна-тэрытарыяльнага ўладкавання. Да 1939 г. былі канчаткова лікві-

даваны нацыянальныя суды, калгасы, кааператывы і прамысловыя арцелі, якія абслугоўвалі насельніцтва на роднай мове.

У 1937 г. яўрэйскія дзіцячыя сады і групы былі пераўтвораны ў беларускія. 3 ліпеня 1938 г. Бюро ЦК КП(б)Б прыняло пастанову аб рэаганізацыі ўсіх нацыянальных школ БССР у рускія і беларускія. У прыватнасці, было рэарганізавана 165 яўрэйскіх школ, з іх у беларускія – 78, у рускія – 27, зліта з беларускімі – 60 [18, л. 168]. На рускую або беларускую мовы пераводзіліся таксама яўрэйскія рабфакі, вячэрнія школы, яўрэйскае аддзяленне Педагагічнага інстытута ў Мінску.

Фактычна этнакультурныя запатрабаванні яўрэйскай БССР з 1938 г. былі рэалізаваны толькі ў галінах нацыянальнага друку і культуры – і то вельмі абмежавана. Так, згодна з пастановай Бюро ЦК КП(б)Б ад 8 мая 1938 г. «Аб сетцы і базах размяшчэння тэатраў БССР», яўрэйскі драматычны тэатр пераводзіўся ў г. Віцебск і павінен быў абслугоўваць галоўным чынам «перыферыю і раённыя цэнтры БССР» [19, л. 244]. У Саюзе ССР нацыянальная аўтаномія яўрэйскай захоўвалася толькі на тэрыторыі Яўрэйскай аўтаномнай вобласці, немцаў – на тэрыторыі АССР Немцаў Паволжа і г. д. Прапаганда сцвярджала аб тым, што нацыянальныя меншасці БССР свядома выбралі шлях асіміляцыі і акультурацыі, а іх культурныя, адукацыйныя, адміністрацыйна-тэрытарыяльныя і гаспадарчыя ўстановы былі створаны контррэвалюцыйна-нерамі ў шкодніцкіх мэтах.

У 1937 г. спынілі свой выхад польская газета «Орка», літоўская «Raundonasis Artojas», у 1938 г. – яўрэйская газета «Дэр юнгэр ленынец». У 1937 г. раённая польская газета «Ударнік Дзяржыншчыны» пачала выходзіць на беларускай мове. У 1938 г. была закрыта Мінская гарадская яўрэйская бібліятэка імя І.Л. Перэца. Да 1941 г. у Мінску на мове ідыш выдавалася газета «Акцябер» і часопіс «Штэрн». У 1937 г. быў істотна абмежаваны выхад у эфір польскамоўных радыёпраграм (да ўзроўню замежных моў). На мове ідыш выходзілі толькі літаратурныя перадачы. Большую частку праграм перадач складалі трансляцыі радыёстанцый Масквы. У маі 1937 г. быў ліквідаваны інстытут пралетарскай культуры нацменшасцей АН БССР, у жніўні 1937 г. – польская секцыя Саюза Савецкіх Пісьменнікаў БССР (яўрэйская секцыя захавалася). У верасні 1939 г. у БССР працавалі 10 тэатраў на беларускай мове, 6 тэатраў – на рускай і 1 – на мове ідыш.

Пытанне рэарганізацыі беларускіх школ у рускія. У 1938 г. пасля рэарганізацыі большасці яўрэйскіх школ у беларускія паўстала пытанне аб іх пераводзе на рускую мову. Спачатку партыйна-савецкае кіраўніцтва дазволіла павялічваць колькасць гадзін на выкладанне

рускай мовы і літаратуры звыш адведзеных паводле вучэбнага плана на 1938/1939 навучальны год [20, с. 3].

15 кастрычніка 1938 г. на пасяджэнні бюро Віцебскага абкама КП(б)Б было прынята рашэнне «Аб рэарганізацыі былых яўрэйскіх школ у рускія» ў Віцебску, Оршы і м. Янавічы Суражскага раёна. Праз некалькі месяцаў паўстала пытанне аб рэарганізацыі школ у Лепелі, Дуброўне, м. Чашнікі і Чарэя Чашніцкага раёна. Бюро Віцебскага АК КП(б)Б ад 20 сакавіка 1939 г. прапанавала Віцебскаму аддзелу народнай адукацыі «вывучыць пытанне аб правільнасці рэарганізацыі яўрэйскіх школ у беларускія і прадставіць матэрыял на Бюро аб іх рэарганізацыі ў школы рускія ў сувязі з жаданнем бацькоў і вучняў яўрэйскага насельніцтва». У 1939 г. Бюро ЦК КП(б)Б прыняло пастанову «Аб рэарганізацыі беларускіх школ у рускія ў 1939 г.». У рускія школы былі рэарганізаваны як былыя яўрэйскія (у г. Гарадку, г. п. Хоцімску), так і беларускія (15 НСШ г. Полацка).

Усяго ў БССР у 1938/1939 навучальным годзе налічвалася 227 рускіх і 6760 беларускіх школ, у якіх навучалася 69 433 і 970 766 вучняў адпаведна. У верасні 1939–1940 гг. на беларускай мове працавала 6787 агульнаадукацыйных школ і 408 – на рускай. Гэта сведчыла аб тым, што практычна ўсе новыя школы адкрываліся на рускай мове. Пры гэтым у 1938/1939 навучальным годзе напаяняльнасць рускіх школ была значна большая за беларускія. Папярэднія даныя па прыёме дзяцей у першыя класы на 1939/1940 навучальны год таксама сведчылі пра масавы наплыў у рускія школы ў Мінску, Віцебску, Гомелі і іншых гарадах і райцэнтрах [21, л. 167].

Такім чынам, у 1937–1939 гг. нацыянальная палітыка ў БССР поўнасьцю адпавядала курсу, які быў навязаны ЦК УКП(б) і СНК СССР. Кіраўніцтва БССР не вызначала самастойна моўную палітыку, а падпарадкоўвалася рашэнням, прынятым у Маскве. Галоўная ўвага адводзілася пашырэнню сферы ўжывання рускай мовы ў рэспубліцы і стварэнню ўсіх умоў да пераходу на яе прадстаўнікоў нацыянальных меншасцей, а таксама часткі беларускага насельніцтва. На рускую мову было пераведзена навучанне

ў вышэйшых і сярэдніх спецыяльных навучальных установах, амаль усё справаводства і работа партыйных, савецкіх і грамадскіх арганізацый. І тым не менш беларуская мова часткова захавала свае пазіцыі ў галінах адукацыі, асветы, друку і нацыянальнай культуры.

ЛІТАРАТУРА І КРЫНІЦЫ

1. Губогло, М.Н. Развитие общественных функций языков народов СССР в сфере школьного образования / М.Н. Губогло // Современные этнические процессы в СССР. – М.: Наука, 1977. – С. 260–275.
2. Льюшин, И.М. Народная асвета ў Беларускай ССР / И.М. Льюшин. – Мінск: Дзяржвуцпедвыд. М-ва асветы БССР, 1957. – 358 с.
3. Малье диаспоры Гомельшчыны в 20–30-е годы XX века : под ред. В.П. Пичукова. – Гомель: Гомельский государственный технический университет, 2008. – 250 с.
4. Каганович, А. Речица: история еврейского местечка юго-восточной Белоруссии / А. Каганович. – Иерусалим, 2007. – 447 с.
5. Нацыянальны Архіў Рэспублікі Беларусь. – Фонд 4п. – Воп. 1. – Спр. 10919.
6. НАРБ. – Фонд 4п. – Воп. 1. – Спр. 13201.
7. Ученик, Н. Почему во 2-й школе прекратили преподавание белорусского языка / Н. Ученик. – Советская Белоруссия. – 1938. – 27 апр. – С. 3.
8. НАРБ. – Фонд 4п. – Воп. 1. – Спр. 12055.
9. НАРБ. – Фонд 4п. – Воп. 1. – Спр. 12988.
10. НАРБ. – Фонд 4п. – Воп. 1. – Спр. 12318.
11. НАРБ. – Фонд 4п. – Воп. 1. – Спр. 13400.
12. Радыёслухач. Радыёперадачы не задавальваюць слухачоў // Літаратура і мастацтва. – 1938. – 6 студз. – С. 4.
13. Півавараў, В. (наркам асветы БССР) Руская мова ў школах БССР / В. Півавараў // Звезда. 1938. – 1 крас. – С. 3.
14. НАРБ. – Фонд 4п. – Воп. 1. – Спр. 12386.
15. Шванков, В. Странная позиция Наркомпроса БССР (о преподавании русского языка в белорусских школах) / В. Шванков // Советская Белоруссия. – 1938. – 16 апр. – С. 3.
16. Обращение актива наркомпроса БССР ко всем учителям, работникам народного образования Белорусской ССР // Советская Белоруссия. – 1939. – 29 янв. – С. 3.
17. НАРБ. – Фонд 4п. – Воп. 1. – Спр. 14686.
18. НАРБ. – Фонд 4п. – Воп. 1. – Спр. 13267.
19. НАРБ. – Фонд 4п. – Воп. 1. – Спр. 12400.
20. Пратакол № 20–21 пасяджэння Савета народных камісараў Беларускай ССР, 1–8 верасня 1938 г. – Мінск, 1938. – 35 с.
21. НАРБ. – Фонд 4п. – Воп. 1. – Спр. 13267.

SUMMARY

In this article the language policy of the BSSR party and state leadership before the World War II is presented. The article is divided into parts, where the policy with reference to Belarusian, Russian, Polish and Yiddish as well as the process of partial reorganization of the Belarusian schools into the Russian ones is analyzed. The article notes that the BSSR authorities did not specify the general direction of language policy and guided by the decisions taken by the USSR party and state leadership.

Паступіў у рэдакцыю 12.12.2012 г.

УДК 94(476):351.741«1920/1924»

Ю.У. Кур'яновіч,

аспірант кафедры гісторыі Беларусі БДПУ

ФАРМІРАВАННЕ АРГАНІЗАЦЫЙНАЙ СТРУКТУРЫ ОРГАНАЎ МІЛІЦЫІ І КРЫМІНАЛЬНАГА ВЫШУКУ БЕЛАРУСІ Ў 1920–1924 гг.

У 1917 г. у выніку рэвалюцыйных пераўтварэнняў на тэрыторыі Беларусі пачаўся працэс станаўлення новых арганізацыйных

форм аховы грамадскага парадку. На змену паліцыі, якая ў Расійскай імперыі ажыццяўляла функцыі аховы грамадскага парадку і барацьбы